

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยการพัฒนาสื่อและกระบวนการเรียนรู้
วิชาฟิสิกส์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
จังหวัดปัตตานี

โดย ปิติ สันหีม และคณะ

สิงหาคม 2553

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยการพัฒนาสื่อและกระบวนการเรียนรู้ วิชาฟิสิกส์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

คณะผู้วิจัย

หน่วยงาน

ปิติ สันหิม

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

ลัทธิ สีสหิง

โรงเรียนอะเคร์รอชะห์อิสลามียะห์

ฮานาต คอเลาะ

โรงเรียนครุศาสตร์วิทยา

มานิสตา วายะโยะ

โรงเรียนศาสนศึกษา

ซารีฮะห์ มาซอ

โรงเรียนบำรุงอิสลาม

สุนิษา สันหิม

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

สนับสนุนโดยโครงการความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการพัฒนาการศึกษา
จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สคศต.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สคศต. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการวิจัยการพัฒนาสื่อและกระบวนการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สคศต.) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาคิดค้นและพัฒนาเครื่องมือการทดลองและสื่อทางฟิสิกส์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอน คิดค้น และออกแบบสื่อการสอนฟิสิกส์ขึ้นใช้เองและศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนฟิสิกส์ให้น่าสนใจและสร้างให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาฟิสิกส์

การดำเนินงานเริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2552 ถึง มิถุนายน 2553 โดยงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ดำรวจสภาพการสอนวิชาฟิสิกส์และการเตรียมการสร้างอุปกรณ์และแผนการสอน ระยะที่ 2 การนำอุปกรณ์ไปทดลองสอน ระยะที่ 3 การประเมินผล ระยะที่ 4 การเผยแพร่งานวิจัย

ระยะที่ 1 ดำรวจสภาพการสอนวิชาฟิสิกส์และการเตรียมการสร้างอุปกรณ์และแผนการสอน

1.1 ดำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนฟิสิกส์ด้านเนื้อหา เวลา วิธีการสอน อุปกรณ์ และเครื่องมือทางฟิสิกส์ที่เป็นอยู่

1.2 วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำโครงการสอนระยะยาว เพื่อกำหนดรูปแบบการสอน ระบุสื่อหรืออุปกรณ์การทดลอง เวลาและเนื้อหาที่จะใช้สอน

1.3 ลงพื้นที่ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการผลิตสื่อและอุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์ แล้วร่วมกันระดมความคิดเพื่อกำหนดอุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์ที่จะสร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้สอนตามเนื้อหาของแต่ละโรงเรียน 1.4 ออกแบบและร่วมกันประดิษฐ์อุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น

1.5 อบรมเทคนิคการสอนและการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.6 จัดทำแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาฟิสิกส์

ระยะที่ 2 การนำอุปกรณ์ที่ได้ไปทดลองสอน

2.1 ทดสอบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาฟิสิกส์ ก่อนการใช้อุปกรณ์ที่สร้างขึ้น

2.2 นำอุปกรณ์การทดลองที่สร้างขึ้นและแผนการสอนที่เขียนขึ้นไปทดลองสอนกับ

นักเรียน

ระยะที่ 3 การประเมินผลการทดลอง

3.1 เปิดเวทีพูดคุยถกเถียงกับนักเรียนของแต่ละโรงเรียนถึงความรู้สึกที่ได้เรียนด้วยอุปกรณ์การทดลองที่สร้างขึ้น

3.2 ทดสอบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาฟิสิกส์ หลังการใช้อุปกรณ์ที่สร้างขึ้น

3.3 เปิดเวทีถกเถียงกับครูผู้ร่วมวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนฟิสิกส์ที่น่าสนใจและสร้างให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง

ระยะที่ 4 การเผยแพร่งานวิจัย

4.1 จัดกิจกรรมเผยแพร่งานวิจัยแก่กลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเชิญผู้บริหาร ครูฟิสิกส์ และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีการจัดบรรยายสรุปโครงการ และมีนิทรรศการแสดงผลการทดลองทางฟิสิกส์ที่สร้างมาสาธิตให้ดูและให้ทดลองใช้

จากการทำวิจัยพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์ และครูผู้สอนก็ไม่ให้ความสำคัญในการจัดการสอนแบบการทดลอง ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง จึงทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนเป็นเรื่องไกลตัว ยาก ไม่น่าเรียน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วฟิสิกส์เป็นเรื่องที่อยู่รอบตัวเรา ครูผู้สอนยังไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาฟิสิกส์ที่สอนกับชีวิตประจำวันได้ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ในการคิดค้น และประดิษฐ์อุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์ขึ้นใช้เอง โดยอาศัยวัสดุและเครื่องมือที่อยู่ใกล้ตัวได้ งานวิจัยชิ้นนี้สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้และสามารถคิดค้น ผลิตภัณฑ์ทางฟิสิกส์ ได้จำนวน 13 ชุดการทดลอง นอกจากนั้นแล้วยังสามารถออกแบบกิจกรรมการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาต่างๆ ได้ โดยเฉพาะกิจกรรมการสอนแบบการทดลองซึ่งจากการนำเอาเครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นไปใช้สอน นั้นทำให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์สูงขึ้น นักเรียนรู้สึกชอบ และสนุกในการเรียนวิชาฟิสิกส์มากขึ้น นักเรียนสามารถทำการทดลองและค้นพบความสัมพันธ์หรือค้นพบคำตอบได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นแล้วการสอนแบบทดลองยังสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนได้อีกด้วย อาทิเช่น ทักษะการสังเกต การจดบันทึก การคิดวิเคราะห์ การหาความสัมพันธ์ ซึ่งทักษะเหล่านี้ถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนวิทยาศาสตร์ และเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนจะสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ประดิษฐ์อุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์ และศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนฟิสิกส์ที่น่าสนใจและสร้างให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการทำวิจัยปรากฏว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์การทดลอง ครูไม่ได้ให้ความสำคัญในการทำการทดลอง และไม่มีความรู้ในการประดิษฐ์อุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์ จากการทำวิจัยครูสามารถผลิตอุปกรณ์การทดลองทางฟิสิกส์ได้ 13 ชุดการทดลอง และสามารถออกแบบการสอนโดยการนำอุปกรณ์ที่สร้างขึ้นไปทำสอนแบบมีการทดลองได้ จากการสอนโดยให้นักเรียนได้ทำการทดลองนั้นปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและตื่นตัวเป็นอย่างมาก นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนวิชาฟิสิกส์เป็นอย่างมาก มีความขยันมากขึ้นกว่าเดิมอย่างชัดเจน นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของวิชาและมองเห็นภาพมากขึ้น จากเดิมที่เรียนเฉพาะการบรรยายเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในปรากฏการณ์ตามธรรมชาติมากขึ้น เข้าใจมีการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ทำให้การเรียนของนักเรียนดีขึ้น เนื้อหาฟิสิกส์ที่น่าสนใจมากขึ้น นักเรียนรู้สึกชอบที่จะเรียนวิชาฟิสิกส์มากขึ้น เพราะนอกจากจะเรียนทฤษฎีแล้ว ยังสามารถที่จะลงมือทำการทดลองได้ด้วย ซึ่งทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น และได้ฝึกการสังเกต มีเหตุผล ฝึกการแก้ปัญหา หากความสัมพันธ์ของปริมาณต่างๆได้ และสามารถค้นพบความรู้ที่ได้จากการทำการทดลองด้วยตนเองได้ จากการวัดเจตคติก่อนสอนแบบมีการทดลอง พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ 3.04 และเมื่อสอนแบบมีการทดลองปรากฏว่านักเรียนมีเจตคติเพิ่มขึ้นเป็น 3.68

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้เริ่มต้นจากการแลกเปลี่ยน พุดคุยประสบการณ์กับ อาจารย์จาร์วัญ สองเมือง ซึ่งเป็นผู้ชักชวนเข้าสู่การทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาคณิตศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และได้รับความร่วมมือในการพัฒนาโจทย์ร่วมกับทีมงานจากศูนย์ประสานงานอิสลามศึกษาและวัฒนธรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภาคใต้ตอนล่าง คุณครูแวคอดีเยาะ กาเบ ซึ่งเป็นผู้ช่วยเสนอแนะและร่วมพัฒนาโจทย์วิจัยชิ้นนี้ร่วมกัน ซึ่งในขั้นตอนการพัฒนาโจทย์วิจัยนั้น ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี และยะลา เป็นอย่างดี ในการให้ข้อมูลของสภาพปัญหาการเรียนการสอนในรายวิชาฟิสิกส์ ขอขอบคุณครูฟิสิกส์ที่ร่วมพัฒนาโจทย์วิจัยในครั้งนี้ด้วยทุกท่าน

ในระหว่างการดำเนินการวิจัยคณะผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะและกำลังใจที่มีคุณค่าในการทำงานจาก ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ ดร.อมรวิชัย นาคทรพรพ ดร.กมล รอดคล้าย และ คณะกรรมการจาก สคสศ.ทุกท่าน คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักเรียนของโรงเรียนนำร่องทั้ง 4 โรงเรียน ซึ่งได้แก่ โรงเรียนครุศาสตร์วิทยา โรงเรียนศาสนศึกษา โรงเรียนบำรุงอิสลาม และโรงเรียนอะเคร์รอชะห์อิสลามียะห์ ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ และบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ช่วยให้การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยอิสลามยะลาทุกท่านที่ให้ออกาสและสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(๗)
บทคัดย่อ	(๘)
กิตติกรรมประกาศ	(๙)
สารบัญ	(๑๑)
สารบัญตาราง	(๑๕)

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	5
ขั้นตอนการวิจัย.....	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
กระบวนการผลิตค้นผลงานดังกล่าวออกสู่การใช้ประโยชน์.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
สื่อการเรียนการสอน.....	11
กระบวนการเรียนรู้.....	24
เจตคติ.....	27
ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3 วิธีการวิจัย.....	39
ขอบเขตการวิจัย.....	39
เครื่องมือที่ใช้.....	39
ขั้นตอนการศึกษาวิจัย.....	40
ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วง.....	41

4 ผลการวิจัย.....	44
ระยะที่ 1 (4 เดือน).....	44
ระยะที่ 2 (4 เดือน).....	49
ระยะที่ 3 (4 เดือน).....	50
5 การอภิปรายผลการวิจัย.....	52
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	52
ขอบเขตการวิจัย.....	52
ขั้นตอนการศึกษาวิจัย.....	53
ผลการดำเนินงาน.....	54
อภิปรายผล.....	56
สภาพอุปกรณ์และเครื่องมือทางฟิสิกส์.....	56
สภาพการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการทำวิจัย.....	57
สภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเมื่อนำเครื่องมือมาใช้.....	59
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนฟิสิกส์ที่น่าสนใจ.....	61
แนวทางการสร้างความสนใจและการให้ความสำคัญ	
ต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.....	63
ข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการวิจัย.....	69
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	75

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วง.....	41
2 อุปกรณ์ / ชุดการทดลองทางฟิสิกส์ และการนำไปใช้สอนของแต่ละโรงเรียน.....	45
3 แสดงชุดการทดลองวิชาฟิสิกส์ที่ผลิตขึ้นได้เอง.....	47
4 แสดงคะแนนเจตคติของนักเรียนต่อวิชาฟิสิกส์ก่อนและหลังการใช้เครื่องมือสอน.	50